

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku w sprawie decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej Europejskiego Roku Twórczości i Innowacji 2009

COM(2008) 159 wersja ostateczna — 2008/0064 (COD)

(2009/C 27/25)

Dnia 7 kwietnia 2008 r. Rada, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku w sprawie decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej Europejskiego Roku Twórczości i Innowacji 2009.

Dnia 21 kwietnia 2008 r. Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło Sekcji Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa przygotowanie prac w tej sprawie.

Mając na uwadze pilny charakter prac, na 446. sesji plenarnej w dniach 9 i 10 lipca 2008 r. (posiedzenie z 9 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył José Isaiasa RODRÍGUEZA GARCÍĘ-CARA na sprawozdawcę generalnego i 108 głosami — 5 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski

1.1 EKES całkowicie popiera wszelkie działania na rzecz krzewienia twórczości oraz innowacji wśród obywateli Unii Europejskiej i z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Europejskiego Roku poświęconego wspieraniu i szerzeniu drogą uczenia się przez całe życie twórczości, która stanowi siłę napędową innowacji. Komitet wielokrotnie zwracał uwagę na znaczenie, jakie dla realizacji celów strategii lizbońskiej ma propagowanie innowacji⁽¹⁾. Mimo iż EKES popiera ramy, w które wpisuje się Europejski Rok Twórczości i Innowacji, zgodnie z uwagami poczynionymi w niniejszym dokumencie uważa, iż wniosek dotyczący decyzji, będący przedmiotem opinii Komitetu, nie jest najlepszym instrumentem realizacji wyznaczonego celu.

1.2 We wcześniejszych latach Europejski Rok organizowany był z dużym zapasem czasu, a propozycje mogły być zgłaszane do dwóch lat przed rozpoczęciem imprezy; tym razem od zgłoszenia propozycji przez Komisję do rozpoczęcia obchodów pozostanie tylko siedem miesięcy, podczas których Parlament Europejski i Rada przyjmą decyzję, a Komisja Europejska i państwa członkowskie zorganizują i skoordynują niezbędne inicjatywy. EKES uważa, iż pośpiech w tej dziedzinie może przeszkodzić w obchodach Europejskiego Roku Twórczości i Innowacji, który zasługuje na przygotowania odzwierciedlające przypisywane mu znaczenie.

⁽¹⁾ Opinia EKES-u z 13.12.2006 „Uwolnić i wzmocnić potencjał Europy w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji”, sprawozdawca: Gerd Wolf (Dz.U. C 325 z 30.12.2006).

Opinia EKES-u z 14.12.2005 w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji, sprawozdawca: Bernhard Welschke, współsprawozdawca: Lucia Fusco (Dz.U. C 65 z 17.3.2006).

Opinia EKES-u z 12.7.2007 „Inwestycje w wiedzę i innowacje (strategia lizbońska)”, sprawozdawca: Gerd Wolf (Dz.U. C 256 z 27.10.2007).

1.3 Wniosek dotyczący decyzji ogólnikowo traktuje dwie kwestie, które EKES uważa za niezwykle istotne i które należałoby wyjaśnić oraz doprecyzować w tekście wniosku, a mianowicie finansowanie Europejskiego Roku oraz udział lub wsparcie ze strony pozostałych programów i strategii UE, znajdujących się poza obszarem uczenia się przez całe życie.

1.3.1 Komitet zgadza się z zawartym we wniosku Komisji stwierdzeniem, iż nie ma potrzeby wyasygnowania osobnych środków budżetowych dla Europejskiego Roku i że może on być finansowany w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”, obejmującego konkretne cele w zakresie wspierania innowacji. Jednakże wniosek nie precyzuje wielkości środków przeznaczonych na to wydarzenie i ogranicza się jedynie do stwierdzenia, iż źródłem budżetowym jest program „Uczenie się przez całe życie” oraz że inicjatywy współfinansowane będą przez inne programy, które nie zostały ani nazwane, ani skonkretyzowane. Mając na uwadze postanowienia wniosku dotyczącego decyzji, Komitet uznaje za niezbędne określenie przewidywanych kosztów związanych z inicjatywą Europejskiego Roku. EKES sądzi, że we wniosku należałoby uwzględnić preliminarz budżetowy.

1.3.2 Wniosek jest jeszcze bardziej niejasny w odniesieniu do możliwości wsparcia finansowego ze strony innych programów i strategii. Ze sformułowania wniosku można by mniemać, że skoro wspieranie innowacji należy do konkretnych celów innych programów, takich jak program na rzecz przedsiębiorczości i innowacji czy program na rzecz wspierania polityki w dziedzinie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (obydwa stanowią część programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji), to właśnie one zostaną wykorzystane do współfinansowania inicjatyw związanych z Europejskim Rokiem. W tym kontekście EKES uważa za właściwe, by we wniosku sprecyzowano, które z programów wniosą wkład finansowy w Europejski Rok i jaka będzie wysokość tego wkładu, a także w jaki sposób koordynowane będą inicjatywy między poszczególnymi programami odpowiedzialnymi za współfinansowanie i zarządzanymi przez dyrekcje generalne Komisji.

1.4 W oparciu o powyższe argumenty, które znajdują odzwierciedlenie w obserwacjach niniejszej opinii, EKES proponuje, by Komisja ponownie przyjrzała się swojemu wnioskowi i rozważyła uwagi Komitetu. EKES sugeruje również, by Parlament Europejski i Rada miały na uwadze poczynione przez niego uwagi i dokonały zmian tekstu decyzji w miejscach, które są najbardziej ogólnikowe.

2. Wprowadzenie

2.1 W konkluzjach Rady Europejskiej z nadzwyczajnego posiedzenia w Lizbonie w marcu 2000 r. podkreślono potrzebę ustanowienia ram europejskich w celu określenia nowych podstawowych kwalifikacji uzyskanych w toku uczenia się przez całe życie, a także zaznaczono, że ludzie stanowią najważniejsze dobro Europy. Ponadto stwierdzono, że europejskie systemy kształcenia i szkolenia muszą zostać dostosowane zarówno do wymogów społeczeństwa opartego na wiedzy, jak i do potrzeby poprawy standardu i jakości zatrudnienia.

2.2 Te podstawowe kwalifikacje bądź kluczowe kompetencje dla uczenia się przez całe życie zostały określone i przedstawione w zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 grudnia 2006 r. ⁽²⁾ Mogą być postrzegane jako zasadniczy element innowacji, wydajności i konkurencyjności, niezbędny w społeczeństwie opartym na wiedzy. EKES wypowiedział się w swoim czasie na temat tego zalecenia ⁽³⁾.

2.3 W konkluzjach z posiedzenia Rady Europejskiej w Brukseli w dn. 8–9 marca 2007 r. Rada wezwała państwa członkowskie i instytucje UE do kontynuowania działań na rzecz stworzenia lepszych warunków ramowych dla innowacji oraz zapewnienia większych inwestycji w badania i rozwój. W części poświęconej wspieraniu innowacji, badań i edukacji Rada odnotowuje, iż państwa członkowskie są zdecydowane polepszyć warunki ramowe dla innowacji (co obejmuje rynki konkurencyjne) oraz zebrać dodatkowe zasoby dla działalności badawczej, rozwojowej i innowacyjnej. Dlatego też Rada Europejska zachęca Komisję i państwa członkowskie do zrealizowania strategii polityki innowacyjnej, pamiętając, że kształcenie i szkolenie stanowią warunki wstępne sprawnego funkcjonowania „trójkąta wiedzy” (edukacja, badania, innowacje).

2.4 Obchody Europejskiego Roku Twórczości i Innowacji stanowią dobrą okazję, by wziąć udział w dyskusjach na temat wyzwań stojących przed Europą dzięki uwrażliwieniu społeczeństwa na znaczenie twórczości i zdolności innowacyjnych dla poprawy rozwoju osobistego oraz zwiększenia dobrobytu ogółu.

⁽²⁾ Dz.U. L 394 z 30.12.2006.

⁽³⁾ Opinia EKES-u z 18.5.2006 w sprawie wniosku dotyczącego zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie, sprawozdawca: Mária Herczog (Dz.U. C 195 z 18.8.2006).

3. Streszczenie wniosku

3.1 We wniosku dotyczącym decyzji rok 2009 został ogłoszony Europejskim Rokiem Twórczości i Innowacji; jego głównym celem jest pomoc państwom członkowskim w ich wysiłkach na rzecz wspierania w drodze uczenia się przez całe życie twórczości, która stanowi siłę napędową innowacji oraz kluczowy element rozwoju kompetencji osobistych, zawodowych, społecznych i kompetencji związanych z przedsiębiorczością każdego członka społeczeństwa. Obok tego ogólnego celu wymieniono 13 czynników, które zdaniem Komisji mogą przyczynić się do promowania twórczości i innowacyjności.

3.2 Wśród środków zaproponowanych do osiągnięcia wyznaczonych celów znajdują się m.in. konferencje oraz inicjatywy propagujące świadomość w zakresie twórczości i zdolności innowacyjnej, kampanie promocyjne mające na celu przekazanie najważniejszych przesłań, określanie i rozpowszechnianie przykładów sprawdzonych rozwiązań, a także opracowanie badań na szczeblu krajowym i wspólnotowym.

3.3 Powołany zostaje krajowy koordynator ds. Europejskiego Roku, odpowiedzialny za kwestie organizacyjne. Działania na szczeblu europejskim będą koordynowane poprzez spotkania koordynatorów krajowych, zwoływane przez Komisję Europejską.

3.4 Na koniec stwierdza się, że fundusze pochodzić będą z programu „Uczenie się przez całe życie”, bez uszczerbku dla możliwości wsparcia i współfinansowania ze strony innych programów, obejmujących kwestie przedsiębiorstw, spójności, badań naukowych i społeczeństwa informacyjnego.

4. Uwagi ogólne odnośnie do wniosku

4.1 Komitet w pełni popiera inicjatywę na rzecz krzewienia twórczości i wspierania innowacji wśród obywateli Unii Europejskiej. W opinii z inicjatywy własnej „Innowacje: wpływ na przemianę w przemyśle i rola EBI” ⁽⁴⁾ EKES stwierdził, że „innowacja będzie musiała przede wszystkim opierać się na solidnym fundamencie kształcenia i szkoleń, zgodnie z kryteriami uczenia się przez całe życie”. Stąd też, zgodnie ze swoim stanowiskiem, EKES zdecydowanie poprze wykorzystanie instrumentów, które mogą przyczynić się do promowania twórczości i zdolności innowacyjnej, choć czuje potrzebę poczynienia kilku uwag w odniesieniu do przedłożonego mu wniosku.

4.2 Komitet z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Europejskiego Roku poświęconego wspieraniu i szerzeniu drogą uczenia się przez całe życie twórczości, która stanowi siłę napędową innowacji. Komitet wypowiedział się wielokrotnie w sprawie

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u z 11.7.2007 „Innowacje: wpływ na przemianę w przemyśle i rola EBI”, sprawozdawca: János Tóth, współsprawozdawca: Enrique Calvet Chambon (Dz.U. C 256 z 27.10.2007).

znaczenia, jakie ma propagowanie innowacji w ramach realizacji celów strategii lizbońskiej. W raporcie Aho ⁽⁵⁾ stwierdzono, iż propagowanie kultury innowacji jest niezbędne dla sprostania wyzwaniom społecznym oraz zwiększenia konkurencyjności w Europie.

Mimo iż Komitet popiera ramy, w które wpisuje się Europejski Rok Twórczości i Innowacji, uważa, iż wniosek dotyczący decyzji, będący przedmiotem niniejszej opinii, nie jest najlepszym instrumentem realizacji wyznaczonego celu zarówno ze względu na zawartość dokumentu, jak i formę, w której został przygotowywany i zatwierdzony.

4.3 Podejście opracowane dla interesującej nas inicjatywy nie jest, zdaniem Komitetu, najwłaściwsze dla tego typu działań. W punkcie 3 uzasadnienia wniosku dotyczącego decyzji („konsultacje z zainteresowanymi stronami”) wspomina się o przeprowadzeniu nieformalnych dyskusji z członkami Parlamentu Europejskiego oraz z państwami członkowskimi. Tak więc wniosek został przygotowany w oparciu o podejście odgórne: od instytucji do obywateli UE.

EKES sądzi, że w wypadku podejścia odgórnego, w ramach którego członkowie społeczeństwa i organizacji nie uczestniczyli w planowaniu i rozwoju Europejskiego Roku, istnieje większe zagrożenie, że zostanie ono niezauważone przez obywateli, niż gdyby postarano się zaangażować osoby, których przyszły udział jest niezbędny dla końcowych rezultatów.

W tym kontekście Komitet pragnie przypomnieć komentarz poczyniony w opinii w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie realizacji, wyników i ogólnej oceny Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych 2003 ⁽⁶⁾. EKES wzywał w niej ⁽⁷⁾ instytucje wspólnotowe do sprzyjania podejściu oddolnemu podczas opracowywania tego rodzaju inicjatyw. Komitet ponownie podkreśla potrzebę stosowania wspomnianej metodologii w przygotowywaniu imprez Europejskiego Roku.

4.4 Mając na uwadze, że Europejski Rok Twórczości i Innowacji ma rozpocząć się 1 stycznia 2009 r., a także pamiętając o terminach związanych z jego zatwierdzeniem w pierwszym czytaniu przez Parlament Europejski i Radę, zdaniem Komitetu harmonogram opracowania i przyjęcia tej inicjatywy jest

⁽⁵⁾ „Budowa innowacyjnej Europy” EUR 22005 ISBN 92-79-00964-8.

⁽⁶⁾ COM(2005) 486 końcowy.

⁽⁷⁾ Opinia EKES-u z 14.2.2006 w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie realizacji, wyników i ogólnej oceny Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych 2003, punkt 1.2; sprawozdawca: Gunta Anča (DO C 88 z 11.4.2006).

nieprzemysłany. Przy wcześniejszych okazjach Komitet przyjmował swoją opinię na rok przed rozpoczęciem inicjatywy ⁽⁸⁾, co dowodzi dalekowzrocznego planowania przez Komisję. Jednym z dobrych przykładów dalekowzrocznego planowania jest przyjęcie przez Zgromadzenie Plenarne Komitetu w maju 2008 r. opinii ⁽⁹⁾ w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (2010) ⁽¹⁰⁾.

Być może lepiej byłoby przełożyć inicjatywę, nie desygnując roku 2009 Europejskim Rokiem, niż na siłę dążyć do przyjęcia decyzji, która nie pozwala na realizację stawianych sobie celów, ponieważ zabrakło czasu na zaplanowanie właściwych działań.

4.5 W punkcie 3.2 uzasadnienia wniosku przewiduje się, że skutki Europejskiego Roku Twórczości i Innowacji będą równie znaczące, jak efekty poprzednich inicjatyw tego typu, np. Europejskiego Roku Uczenia się przez Całe Życie czy Europejskiego Roku Edukacji przez Sport. Jednakże wniosek nie wspomina w żadnym miejscu o późniejszej ocenie wyników podjętych działań, co pozwala mniemać, że analiza wpływu zostanie przeprowadzona albo w sposób empiryczny, albo poprzez pośrednie wskaźniki programu „Uczenie się przez całe życie” bądź innych programów związanych z tą inicjatywą.

4.6 Komitet podziela zdanie Komisji, iż elastyczność ustalania priorytetów rocznych lub wieloletnich w ramach programu „Uczenie się przez całe życie” oraz innych właściwych programów stanowi wystarczający margines finansowy, by nie istniała konieczność przeznaczania dodatkowych środków na obchody Europejskiego Roku. W rzeczy samej, wspieranie innowacji wpisuje się w szczegółowe cele programu „Uczenie się przez całe życie” i innych programów, jak np. programu na rzecz przedsiębiorczości i innowacji czy programu na rzecz wspierania polityki w dziedzinie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (obydwa stanowią część programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji). Stąd też — pomimo że we wniosku nie wspomina się jednoznacznie o programie ramowym — EKES sądzi, że inicjatywa mogłaby zostać zorganizowana w oparciu o istniejące programy i środki budżetowe, co znajduje odzwierciedlenie w punkcie 5 uzasadnienia wniosku.

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u z 8.12.1999 w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej Europejski Rok Języków 2001, sprawozdawca: p. Rupp (Dz.U. C 51 z 23.2.2000).

Opinia EKES-u z 24.4.2002 w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej Europejski Rok Edukacji przez Sport, sprawozdawca: p. Koryfidis (Dz.U. C 149 z 21.6.2002).

Opinia EKES-u z 14.12.2005 w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady „Europejski Rok na rzecz Równych Szans dla Wszystkich (2007) — W kierunku sprawiedliwego społeczeństwa”, sprawozdawca: Mária Herczog (Dz.U. C 65 z 17.3.2006).

Opinia EKES-u z 20.4.2006 w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej Europejski Rok Dialogu Międzykulturowego (2008), sprawozdawca: p. Agnes Cser (Dz.U. C 185 z 8.8.2006).

⁽⁹⁾ Opinia EKES-u z 29.5.2008 w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (2010), sprawozdawca: Krzysztof Pater, współsprawozdawca: Erika Koller. Dz.U. C 224 z 30.8.2008, s. 106.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 797 wersja ostateczna.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 Artykuł 2 wniosku wymienia jako konkretny cel szereg czynników, które mogą przyczynić się do promowania twórczości i innowacyjności. Są one zgrupowane w 13 podpunktach, obejmujących różne aspekty, które należy rozwinąć.

EKES sądzi, że cele lub czynniki powinny zostać nieco doprecyzowane, by działania, które mają zostać zrealizowane, koncentrowały się na zasadniczych aspektach związanych z twórczością i innowacyjnością, stanowiącymi główne osie działań, na obywatelach, a zwłaszcza ludziach młodych, będących adresatami działań, jak również na ośrodkach edukacyjnych i organizacjach społeczno-gospodarczych, pełniących funkcję kanałów, za pośrednictwem których przebiegają działania.

5.2 Europejski Rok Twórczości i Innowacji powinien obejmować innowacyjne środki w celu zrealizowania wyznaczonych celów. Środki rozważane w art. 3, choć zasadniczo właściwe, są często wykorzystywane do wszelkiego rodzaju kampanii uświadamiających, promocyjnych i reklamowych. Zdaniem Komitetu wprowadzenie wśród środków rozważanych we wspomnianym artykule innowacyjnych działań celem osiągnięcia celów zawartych we wniosku byłoby nadzwyczaj pouczające, szczególnie dla najmłodszych. Dla przykładu, można by zorganizować konkurs na pomysły, by znaleźć instrument zapewniający stałą widoczność działań na rzecz twórczości i innowacji w całej Europie. Można by również ufundować nagrodę europejską, przyznaną corocznie bądź co dwa lata, która pozwoliłaby docenić rzeczywiście innowacyjne koncepcje i kreatywność najmłodszych obywateli w najróżniejszych obszarach działania oraz otworzyła im drogę.

5.3 Bez uszczerbku dla uwag ogólnych dotyczących współfinansowania Europejskiego Roku poprzez program „Uczenie się przez całe życie” i program ramowy na rzecz konkurencyjności

i innowacji, Komitet sądzi, że w art. 6 wniosku należałoby sprecyzować tę kwestię, która ma niebanalne znaczenie dla udanej realizacji.

5.3.1 Decyzja powinna zawierać co najmniej projekt budżetu. Można by przedstawić konkretną sumę, która zostanie przeznaczona na rok budżetowy 2009 i następne lata w ramach programów współfinansujących Europejski Rok, lub też maksymalną wielkość procentową wydatków w ramach tychże programów w roku budżetowym. Każde z tych rozwiązań byłoby właściwe, gdyż zdaniem Komitetu nie należy pozostawiać bez jakiegokolwiek definicji szacunkowego kosztu inicjatywy.

5.3.2 Artykuł 6 wniosku rozpoczyna się słowami „Bez uszczerbku dla możliwości wsparcia Roku ze środków programów i polityki w innych dziedzinach — jak przedsiębiorstwa, spójność, badania naukowe, społeczeństwo informacyjne (...)”. EKES uważa, że sformułowanie to jest niejasne; forma uczestnictwa i współfinansowania ze strony innych DG Komisji i programów spoza obszaru kształcenia, kultury i uczenia się przez całe życie pozostaje nieokreślona. W tym kontekście EKES uważa za właściwe, by we wniosku doprecyzowano, które z programów wniosą wkład finansowy do Europejskiego Roku i jaka będzie jego wysokość, a także w jaki sposób koordynowane będą inicjatywy między poszczególnymi programami odpowiedzialnymi za współfinansowanie i zarządzanymi przez dyrekcje generalne Komisji.

5.4 Na koniec Komitet uważa za niezbędne, by w tekście wniosku dotyczącego decyzji znalazło się odniesienie do oceny wyników i zasięgu Europejskiego Roku. Na zakończenie Roku należy przeprowadzić ocenę podjętych działań oraz uzyskanych rezultatów, tak by wyciągnąć wnioski i przygotować się na inne imprezy tego rodzaju oraz określić osiągnięcia i korzyści uzyskane w wyniku tych działań.

Bruksela, 9 lipca 2008 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS